

F Tipi eğitimden F Tipi hapisaneye neo-liberalizmin denetim mekanizmaları

F TİPİ NEO-LİBERALİZM

ERDAL KOZAN*

SİNCAN 1 NO'LU F TİPİ / KAPALI HAPİSHANESİ

Küreselleşme kendisini çoğu zaman 'özgürlük', 'ilerleme', 'refah' gibi kavramlar eşliğinde pazarlamaya çalışsa da direnişle karşılaştığı yerde açıktan baskıcı, faşizan uygulamalara başvurmaktan geri kalmıyor. Bu belki de en yalın haliyle F tipi hapisanelerde karşımıza çıkıyor. Neo-liberal politikalara karşı duranlar F tipi hapisaneler aracılığıyla toplumdan olduğu kadar birbirlerinden de yalıtılıyor.

“(Kapitalist toplumda) Eğer hapisane fabrikalara, okullar kışlalara benziyorsa ve bunların hepsi hapisaneye benziyorsa, bunda şaşılacak bir yan yoktur.”

-Michel Foucault

Küreselleşen kapitalizmin ideolojisi neo-liberalizm dünya üzerinde 'pazar' haline getirmeye çalıştığı tek bir toprak parçası bırakmamakla kalmıyor, aynı zamanda her kurumu, toplumu, insanı farklılıklarından kopartarak kendi mantığına uygun bir şekilde, yeniden düzenliyor. Serbest piyasa anlayışı küreselleştiği ölçüde bir zihniyet dönüşümünü de beraberinde getiriyor.

Okulların, fabrikaların, bankaların, derneklerin hepsinde 'girişimcilik'ten, 'rekabet'ten, 'müşteri memnuniyeti'nden, 'şeffaflık'tan, 'hizmet kalitesi'nden bahsediliyor. Serbest piyasanın dili her alana egemen oluyor. Gerçekleştirilen bir zihniyet dönüşümü olunca okullar da bunun aracı oluyor.

Ortaöğretim ders programında yer alan Ekonomi, İşletme derslerine yabancı değiliz. Bu derslerde kapitalizmin ve serbest piyasanın 'güzellikleri' anlatılırken sosyalizmin adı anılmıyor. Paranın öneminden, parasız bir hayatın olamayacağından bahsedilmesi de neyin amaçlandığını gösteriyor. Öğrenciler her geçen yıl artan gözetleme mekanizmalarıyla denetim altında tutulmaya ve 'zararlı çevreler'in etkisinden 'korunma'ya çalışılıyor. Bunun sonuçlarına gelince; Evrensel gazetesinin, "LİSELİLER DERT ÇUKURUNDA" başlıklı haberine göre Genç Hayat Vakfı'nın araştırmaları oldukça vahim bir tablo çiziyor. Buna göre gençlerin %60'ı gençliğini yaşayamadığını düşünüyor. %57'si mevcut eğitim sisteminin bağımsız bir kişilik gelişimini engellediğinin farkında. Liseliler gençlik dönemini, stresli, kaygıların ve korkuların yoğun olduğu bir süreç olarak tanımlıyor. Toplu her türlü temastan yoksun bırakılmış, her an gözetim altındaki mahkûmlarda stres, kaygı, yılgınlık ve korkunun baş göstermesi gibi eğitim sistemi hapisanelerden hiç de geri kalmıyor.

Neo-liberalizmin üniversiteler üzerine de oldukça kapsamlı projeleri olduğu biliniyor. Üniversitelerin paralı olması gerektiği hemen her gün dillendirilir oldu. Kariyer günleri, gelecek planlama toplantıları kampüslerin vazgeçilmezi. Bir de "Bologna Süreci" var ki anlatmakla bitmez. Yine de kısaca değinecek olursak, bu sürecin bir 'rekabet' mantığıyla örüldüğünü öncelikle vurgulamak gerekir. ABD üniversitelerinin çekim alanının karşısına, Avrupa üniversiteleri dikilmek niyetinde. Sürecin, öğrencinin ve öğretim üyelerinin sürece dahil olduğu üniversiteler arasında 'serbest dolaşımını' sağlamak gibi bir hedefi var. Malların serbest dolaşımı! Neo-liberalizm öğrenciyi mal, öğretim üyelerini de onu izleyecek işçi olarak görmekte. Bu mal 'fabrika çıkışında' onun tarafından 'satın alınacağı' için üzerinde söz hakkı olduğunu iddia etmekte.

Küreselleşme kendisini çoğu zaman 'özgürlük', 'ilerleme', 'refah' gibi kavramlar eşliğinde pazarlamaya çalışsa da direnişle karşılaştığı yerde açıktan baskıcı, faşizan uygulamalara başvurmaktan geri kalmıyor. Bu belki de en yalın haliyle F tipi hapisanelerde karşımıza çıkıyor. Neo-liberal politikalara karşı duranlar F tipi hapisaneler aracılığıyla toplumdan olduğu kadar birbirlerinden de yalıtılıyor. Çevredeki uyarıcılar en aza indirgeniyor ve kişi sessizliğe, renksizliğe mahkum ediliyor. Bu işin fiziksel yanı sıra ekonomik boyutu var. Hücrede yaşamını devam ettirmek için gerekli temel ihtiyaçlardan yoksun bırakılan mahkuma hapisane kantininden satın almak dışında bir seçenek sunulmuyor. Kantinde satılan hiçbir eşya, mahkum ailesi ya da görüşçüleri tarafından verilemiyor. Her gün dağıtılan iki öğün yemek bile açık hapisanelerde üretilen ürünlerden yapılıyor. Bu üretim ve yapım alanlarında mahkumlar normalin çok altında paralarla çalıştırılıyor.

Kendi yapısal krizlerinin faturasını ek vergilerle, işten çıkarmalarla işçiye kesen, yoksulluktan kurtulmanın maliyetini mikrokredilerle yine yok-

sulun sırtına yükleyen neo-liberalizm hapisane giderlerini de yine mahkumlardan karşılıyor. Üstüne üstlük hücreden bile kar amacı güdüyor. Sonuçta hapisaneler, kapitalizm için masrafsız, kendini yeniden ürettiği alanlardan biri haline geliyor.

Hücre tipi hapisane sistemine ilk geçen ülkelerin, sınıf mücadelelerinin görece daha erken ve daha yoğun yaşandığı ülkeler olması tesadüf değildir. İlk olarak hücre tipi hapisanelerin kurulduğu ülke: ABD. Nazi döneminde komünizme karşı savaştan dili yanan Almanya da sistemin ilk uygulayıcıları arasında. Bu uygulama İngiltere, İtalya gibi ülkeler için de geçerli. Hâlâ ABD eliyle çeşitli ülkelere ihraç edilmeye devam ediyor. Burjuvazi sınıf mücadelesindeki birikimi sayesinde hapisanelerdeki kaba şiddet ve zor politikalarına bir de psikolojik silahları ekliyor. Okuldan fabrikaya, fabrikadan hastaneye, hastaneden hapisaneye her şeyi serbest piyasa anlayışının gereği doğrultusunda aynılaştıran neo-liberalizm, her alanda yoğunlaşan denetim mekanizmaları kuruyor. Her bireyin günlük yaşamını belirler hale gelip bağımlılık ilişkilerini arttırıyor.

Tüm bunların insan hakları ihlali olarak görülmesi ve bu ekseninde itiraz edilmesi doğrudur fakat eksiktir. Olanların aynı zamanda sınıfsal bir saldırı olduğunu teslim etmek ve mücadeleyi burjuvazinin sınıfsal saldırılarının insan haklarını ihlal ettiği gerçeği üzerine temellendirmek gerekir.

*Erdal Kozan, Ankara Hopa davası kapsamında 18 Ekim'de evine baskın yapılarak tutuklanmış ve Ankara'da Hopa davasında 22 tahliye yaşamamasına, davanın çöktürülmesine rağmen hâlâ hukuksuz bir biçimde cezaevinde tutulmaktadır. İddianamenin hazır olmaması bahane gösterilerek 9 Aralık'ta Erdal Kozan'ın mahkemeye çıkarılmaması tam bir hukuksuz örneği olarak ortada durmaktadır.